

Державна архівна служба України

Миколаївська обласна державна
адміністрація

Державний архів
Миколаївської області

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РАДИ

14.10.2014 № 9

м.Миколаїв

Голова – Левченко Л.Л.

Секретар – Мельник М.О.

Присутні члени науково-методичної ради: Колесник Н.А., Климова Л.С., Пікуль Г.Б., Серединський О.В., Чернова С.П., Тригуб О.П., Котляр І.В., Сидоренко А.І.

Порядок денний:

1. Розгляд та обговорення тексту радіопередачі «Козацькі поселення та Бузьке козацьке військо на Миколаївщині (до Дня українського війська)».
Доповідає: Мельник М.О.
2. Розгляд та обговорення тексту радіопередачі «До 70-ї річниці визволення України».
Доповідає: Мельник М.О.
3. Розгляд та затвердження експозиційного плану документальної он-лайнної виставки «До 70-ї річниці визволення України від нацистської окупації».
Доповідає: Мельник М.О.
4. Розгляд та обговорення тексту телепередачі «Звільнення Миколаївщини від нацистських окупантів».
Доповідає: Мельник М.О.
5. Розгляд та обговорення тексту публікації «Частини особливого призначення на Миколаївщині у 1921-1924 рр.».
Доповідає: Мельник М.О.

1. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що з цього року наша країна відзначатиме День захисника України, котрий святкуватимуть 14 жовтня – у День українського козацтва. До цієї дати підготовлено текст радіопередачі «Козацькі поселення та Бузьке козацьке військо на Миколаївщині (до Дня українського війська)».

Текст радіопередачі додається.

ВИСТУПИЛИ:

Колесник Н.А. - заступник директора держархіву з основної діяльності.

Виступаюча зазначила, що текст радіопередачі містить інформацію про історію свята Покрова Пресвятої Богородиці, короткий нарис з історії українського козацтва: Запорізької Січі, Бузького козачого війська, а також Бузького козацького полку, котрий брав участь у першій російсько-турецькій війні під Очаковом, Бендерами, Акерманом, Ізмаїлом. Полк очолював отаман Петро Скаржинський, нащадок польських шляхтичів. Після закінчення війни 1774 року козаків разом з родинами поселили на правому березі р. Південний Буг (тогочасному кордоні з Туреччиною) між майбутнім Миколаєвом та Ольвіополем. На території Херсонського повіту їм відвели 120 тисяч десятин землі. На цю територію переселили й частину запорожців після ліквідації Катериною II Запорізької Січі у 1775 році. Були засновані селища: Соколи (Вознесенськ), Ракове, Новогригор'ївка, Кашперівка, Скаржинське, Матвіївка, Баловне, Гур'ївка, Костянтинівка. 1779 року селища Баловне, Матвіївка, Себине, Гур'ївка були перейменовані на козачі станиці й досьогодні носять ці назви, перебуваючи у складі Миколаївщини. Є також цікаві відомості про очільника полку Петра Скаржинського, власника маєтків у селах Мигія і Скаржинка (нині Мигія і Трикрати Первомайського району Миколаївської області), син котрого Віктор увішов в історію як талановитий фахівець зі степового та полезахисного лісорозведення.

Запропонувала схвалити текст радіопередачі «Козацькі поселення та Бузьке козацьке військо на Миколаївщині (до Дня українського війська)» та рекомендувати до оприлюднення в ефірі обласного радіо.

ВИРІШИЛИ:

1.1. Схвалити текст радіопередачі «Козацькі поселення та Бузьке козацьке військо на Миколаївщині (до Дня українського війська)» та рекомендувати до оприлюднення на обласному радіо.

2. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання документів на 2014 рік підготовлено текст радіопередачі «До 70-ї річниці визволення України».

Текст радіопередачі додається.

ВИСТУПИЛИ:

Пікуль Г.Б. – заступник директора – начальник відділу зберігання, обліку та довідкового апарату, головний зберігач фондів.

Виступаюча зазначила, що у публікації викладено шлях визволення України від Сталінградської битви (листопад 1942 р. – лютий 1943 р.) до звільнення Закарпаття 28 жовтня 1944 р., є відомості про Курську битву, подолання «Східного валу» та битву за Дніпро й звільнення Києва. Окремо висвітлені сторінки визволення Миколаївщини та обласного центру, подвиг десанту К.Ф.Ольшанського. Є інформація про кількість українців – командувачів фронтів та армій, Героїв Радянського Союзу, присвоєння почесного звання «Місто-герой» містам Київ, Одеса, Керч і Севастополь; статистичні дані про людські втрати під час війни, а також збитки, завдані пограбуванням та руйніцією під час військових дій та нацистської окупації.

Запропонувала схвалити текст радіопередачі та рекомендувати до оприлюднення на обласному радіо.

ВИРІШИЛИ:

2.1. Схвалити текст радіопередачі «До 70-ї річниці визволення України» та рекомендувати до оприлюднення на обласному радіо.

3. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання документів на 2014 рік підготовлено документальну он-лайн виставку «До 70-ї річниці визволення України від нацистської окупації».

Експозиційний план виставки додається.

ВИСТУПИЛИ:

Климова Л.С. – діловод відділу організаційної, кадрової та режимно-секретної роботи.

Виступаюча зазначила, що до експозиційного плану виставки включено 77 документів за 1941-1964 рр., більшість з них свідчать про перебіг подій на Миколаївщині на початку війни, під час нацистської окупації області та відбудову народного господарства після звільнення: доповідна записка Миколаївської обласної комісії з обліку збитків та злодіянь, вчинених німецько-фашистськими окупантами, щодо економічного стану Миколаївщини напередодні Великої Вітчизняної війни 1941-1944 рр., газетні статті про здачу крові донорами для потреб Червоної Армії, відомості про оголошення військового стану у місті та області, створення обласної евакуаційної комісії; документи окупаційної влади про зміни адміністративно-територіального поділу, заборону надавати допомогу полоненим-втікачам, списки установ, підприємств та організацій, котрі перебували у веденні Миколаївської міської управи 1942 року, статистичні відомості про кількість населення м. Миколаїв та його передмість 1943 року; документи про діяльність підпільних організацій та груп і партизанських загонів; про звільнення міста та області й нагородження військових, котрі брали участь у визволенні; про розмінування територій та хід сівби навесні 1944 року, відновлення роботи підприємств, організацій та установ; присвоєння вулицям Миколаєва найменувань військових частин, які визволяли місто, та імен підпільників та військових; збудування пам'ятників тощо.

Зважаючи на те, що на веб-сайті держархіву експонуються 7 виставок, присвячених темі Другої світової війни, до експозиційного плану обговорюваної виставки включено документи, які раніше в он-лайн не оприлюднювались.

Запропонувала експозиційний план виставки затвердити.

ВИРІШИЛИ:

3.1. Експозиційний план виставки «До 70-ї річниці визволення України від нацистської окупації» затвердити та рекомендувати для розміщення на веб-сайті держархіву.

4. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання документів на 2014 рік підготовлено текст телепередачі «Звільнення Миколаївщини від нацистських окупантів»

Текст телепередачі додається.

ВИСТУПИЛИ:

Котляр Ю.В. – завідувач кафедри історії України Чорноморського університету ім. Петра Могили, д.і.н.

Виступаючий зазначив, що у тексті телепередачі викладено хронологію подій під час визволення Миколаївщини від нацистських окупантів: визволення Миколаївщини стало складовою частиною другого етапу наступальних дій на Правобережжі України. У ньому брали участь 2-й 3-й Українські фронти під час Березнегувато-Снігурівської та Одеської операцій. У Березнегувато-Снігурівській операції брали участь 55 стрілкових та кавалерійських дивізій. 7 березня 1944 року було звільнено перший населений пункт Миколаївщини – село Троїцько-Сафонове, наступного дня – м. Новий Буг. На західному напрямку війська 3-го Українського фронту 14 березня вийшли до р. Південний Буг у районі Нової Одеси, котра за два дні (16 березня) була звільнена 46-ю армією генерал-лейтенанта В.Глаголева. У той

же час війська 2-го Українського фронту, які наступали з півночі, звільнили Первомайськ, Криве Озеро та Врадівку. Бузький вал долали 6-а, 5-а ударна та 28-а армії фронту, прикриті 17-ю повітряною армією. 28 березня було звільнено обласний центр – м. Миколаїв. 31 березня наші війська увійшли в Очаків, звільнили Березанщину. Форсуванням Тилігульського лиману завершилися бої на Миколаївщині. 4 квітня 1944 року, на 1018 день від 22 червня 1941 року, область була звільнена від окупантів. 29 днів і ночей продовжувалися бої за визволення Миколаївщини. За ці бої орденами були нагороджені 13 тис. воїнів, 109 – з них стали Героями Радянського Союзу. Понад 100 Героїв Радянського Союзу подарувала земля Миколаївщини.

Для експонування під час проведення телепередачі відібрано документи з фондів архіву, котрі свідчать про загибель бійців Червоної Армії під час визволення, зустріч визволителів місцевими мешканцями, нагородження військових частин та військовослужбовців.

Запропонував схвалити текст телепередачі та рекомендувати до проведення на обласному телебаченні.

ВИРШИЛИ:

4.1. Схвалити текст телепередачі «Звільнення Миколаївщини від нацистських окупантів» та рекомендувати до проведення на обласному телебаченні.

5. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання документів на 2014 рік підготовлено публікацію «Частини особливого призначення на Миколаївщині у 1921-1924 рр.».

Текст публікації додається.

ВИСТУПИЛИ:

Левченко Л.Л. – директор держархіву області.

Виступаюча зазначила, що у публікації викладено історію створення та функціонування частин особливого призначення - «комуністичних дружин», «воєнно-партійних загонів», створених на підставі постанови ЦК РКП(б) від 17 квітня 1919 року для «надання допомоги органам радвлади у боротьбі з контрреволюцією, несення караульної служби біля найбільш важливих об'єктів», які діяли при заводських партійних осередках, міських, повітових, районних та губернських комітетах компартії у тісному контакті з загонами Надзвичайної Комісії (НК), частинами ВОХР та ВНУС, формувались із членів і кандидатів у члени КП(б)У, комсомольців. Основними одиницями частин ОП були батальйони і роти. За малої кількості членів партосередків (комітетів) виділяли взводи та відділення. Особовий склад ЧОП поділявся на кадровий та міліційний (перемінний).

У держархіві Миколаївської області зберігаються три фонди ЧОП: «Штаб частин особового призначення Миколаївської губернії і підлеглих йому частин» (ф. Р-901, 28 од. зб., 1921–1923 рр.), «Штаб 15-го окремого батальйону особливого призначення» (ф. Р-2856, 4 од. зб., 1923–1924 рр.), «8-ма окрема рота особливого призначення» (ф. Р-2855, 4 од. зб., 1921–1923 рр.). Це накази і розпорядження по військовим частинам та установам Миколаївського губкомісаріату, штабу частин особливого призначення Миколаївської губернії і штабів підпорядкованих йому частин, штабу Одеської окремої бригади особливого призначення (1921) про скорочення армії та створення загонів особливого призначення, про порядок демобілізації, грошове та майнове забезпечення червоноармійців (1922); протоколи засідань Миколаївської губернської та Вознесенської повітової військових нарад ЧОП і загальних зборів червоноармійців ЧОП, доповіді про хід формування окремих частин особливого призначення та організацію політнавчання; акти обстеження роботи 15-го Миколаївського окремого батальйону особливого призначення; щоденники 1-го та 15-го окремих Миколаївських батальйонів ЧОП, 8-ї окремої Вознесенської роти особливого призначення (1923), накази про призначення червоноармійців на посади, іменні списки командного та адміністративно-господарського складу штабу ЧОП Миколаївської губернії, атестати, послужні списки війсь-

ковослужбовців. На підставі цих документів й укладено публікацію, у котрій викладено історію діяльності вказаних формувань у 1921-1924 рр.

Запропонувала схвалити текст публікації та рекомендувати до оприлюднення на веб-сайтові держархіву.

ВИРІШИЛИ:

5.1. Текст публікації «Частини особливого призначення на Миколаївщині у 1921-1924 рр.» схвалити та рекомендувати для розміщення на веб-сайті держархіву.

Голова

Л.Л.Левченко

Секретар

М.О.Мельник